

במחנה

גליון 12 • י"ז בכסלו • 12 בדצמבר • 1.00 ל"י

הכיתור הימי של הארמיה השלישית

הכיתור הימי של הארמיה ה-3

ני נשען על מעקה הספינה מתכונן במים הכחולים השלווים, עוצם את העיניים ומתמכר לתחושה של שיט תע-נוגות על יאכטה פרטית. היאכטה חות-כת את המים במהירות — 20 קשר בשעה או משהו בסדר גודל זה — והשחפים המל-וויים אותה מחזיקים את התחושה הנעימה.

אני פוקה את העיניים ומשלושה עברים ניבטים לעברי הופים שקטים, חשופים, עקרים למטה, ב"מס" (מטבח בעגת הוימאים) יושבים ליד השולחן המלבני שני חבריה ומשחקים שש-בש. לידם יושב חבר מהורהר ולוגם קפה חם. על הגשר מטרטר מדי פעם מכשיר הקשר, המפזר את האשלייה ומחזיר את מציאות המלחמה אל האזניים. על הסיפון אני רואה תות-הים ומקלעים ואשליית היאכטה נגזרת. המציאות — שיט ב"דבור", ספינת קרב מהירה וקלה, במימי מפרץ סואץ, מימוש חסימת הארמיה השלישית מכיוון דרום-מערב — הכיתור הימי של הארמיה.

הארמיה השלישית הנצורה גובלת במערב במים. מצפון לדרום — חלקו של האגם המר הגדול, חופו של האגם המר הקטן, חלקה הדרומי של תעלת-סואץ וקצהו הצפוני של מפרץ סואץ. בבוקרו של יום רביעי שעבר הצטרפנו אל אחד ה"דבור" ריב"ם הממשיים את המצור בצפון המפרץ, מונעים בעד האויב ליצור גשר וקשר בין הארמיה לבין הכוחות שעל אדמת מצרים. המשחקים עם אשליית שיט-התענוגות אינם שיעונו פרטי שלי. יש ביגוד עצום בין השלוה האופפת איזור זה של מפרץ-סואץ לבין מצב הלוהמה המוגבל באיזור. בעוד שבאזורים אחרים של המפרץ נעשה הים לעתים גועש למדי, הרי כאן — בקטע שבין ראס-מסלה, שעל חופו המערבי של חצי האי סיני, לבין נמל-עדבה, שעל חופה המזרחי של אפריקה — הים הוא שקט, השמים כחולים והשמש מהממת. בעין בלתי-מוויינת אי-אפשר לראות דבר על חופי האויב וקל להיתפס לאשלייה שהוא רגוע כמו הים. רק הידיעה שבצבאות הערוכים כאן זה מול זה הוכרזה כוננות עליונה, שכל פגז עלול להצית את האש הקטנה, מקנה לנוף האידילי הזה מסגרת של אש.

מאת גיל סדן צילם מוריס קושלביץ

כלי שיט של האויב עמוק בתוך מעגניו — כמו גם בלב ים — הוכיח שהוא יודע לעקוץ בצורה בלתי נעימה. ואכן, מאז נכנסה הפסקת האש לתוקפה, לא העז האויב לנסות ולפרוץ את ההסגר.

חד ממתכנני האמריקניים של ה"דבור" הביע לאחרונה את התפעלותו מביצועי הכלי בנויט חיל-הים. ה"דבור", ששמו המקורי, "סביפט", נועד במקורו לפטרל בנהרות וייטנם. איש לא תיכנן אותו למלחמה מהירה בים הפתוח, על אחת כמה וכמה לא נועד ללחימה בים-סוף, הידוע כים סוער במיוחד.

"תדעו לכם", הזהיר האמריקאי, "לא לכך נועד. ראו הוזהרתיכם" אבל אולי משום שלא שעו אנשי חיל-הים לאזהרות, הם יכלו בתודשים האחרונים לזקוף לזכותם הישגים, שמן הסתם ראויים להירשם בספר הזהב של ההיסטוריה הקרבית הימית.

ה"דבורים" הללו מוזמזמים בתוך מימיו הגועשים של המפרץ גם כאשר הגלים מטפסים מעלה מעלה. לפעמים סוגרים עצמם אנשי הצוות בתוך הספינה, מגיפים את הפתחים אל הגשר העליון, ומבעד לחלונות הגשר התחתון הסגור הם רואים איך הגלים מנסים לגבור על הספינה. אלא שזו, ממשכה הלאה, במשך שלוש שנות שירותם בחיל-הים ספגו ה"דבורים" בדפנותיהם מכות גלים נאמנות, אבל עד עתה יכלו לאיתני הטבע באותה יעילות שבה התמודדו עם האויב. העקשנות היא אולי סוד הצלחתו של ה"דבור". כשם שאין "דבור" שב ממשיתמו מבלי שהשלים את מטרותיה, כך אין הוא נסוג אצל גשולי ים מאיימים. "אין דבר כזה לחזור בגלל ים סוער", אומר יורם, מפקד ה"דבור", שעל סיפוני עשינו את מסלול הסיוע הימי בין גדותיו של מפרץ-סואץ, "פשוט אין דבר כזה".

יורם מגדיר את ה"דבור" ככלי שיט, 70 אחוז אידיאלי. הוסף לו מעט יותר באורך ומעט יותר במהירות והרי לך כלי מושלם. אבל גם כך הוא נהנה מן הביצועים שהוא מוציא מן הכלי. הוא מעדיף אותו על פני הסטיל המתוחכם, "זוהי הימאות הקלסית", הוא אומר.

עם אור ראשון משייש ה"דבור" המארה אותו אל תוך נמל עדיבית. שעות לפני שהפסקת האש השניה נכנסה לתוקפה ב-24 באוקטובר, סגרו כוחות צה"ל על נמל אויב זה. בעוד השריון משתלט על רציפי הנמל, חדר זוג "דבורים" אל מימי הנמל, עזר בעד סירות האויב המתחמקות. אחד ה"דבורים", אותה ספינה שעל סיפונה שהינו עתה, הטביעה ספינת "דה" קסטרו". טנקי השריון היסלו את ה"דה"קסטרו" השניה וספינת משמר מדגם, "סטאר". האחרות נתפסו כשולל.

עתה הם מקיימים במקום נוכחות יומית. מכאן, כך יודעים גם המצרים, ניתן לזנק ברגע שבו מופיע על מסך המכס כלי בלתי מוזהה. כאשר נכנסת ספינת "דבור" אל תוך מימי הנמל מסווגים התותח שבהרטום הספינה והתותח שמאחור אל עבר האי גרין הסמוך ואל עבר החוף המצרי. הכל אפשרי בימים אלה של כוננות גבוהה זה "דבור" אינו מסתכן שלא לצורך. אבל בבוקר יום רביעי המשך השקט המתוח לשורה. במערב התבחר הרקיע מעל לג'בל-עתקה הדומם המתנשא מעל לנמל עדיבית. שוב הבטתי בו חוזר והבט והתקשיתי להאמין, שמתוך החר גיבטים בנו מאות עיניים עוינות וקנים מאיימים. שתי ספינות נטושות עגנו ליד הרציף. אחת מהן, כנראה ספינה תימנית, נטויה על צידה. במרכז הנמל, אשר שימש כסיס חיל-הים המצרי, ניצב בית-החולים הנטוש ועליו שני דגלים: דגל מדינת-ישראל ודגל חיל-הים. בנמל פזורים בונקי-ים, עדות לכך שהמצרים התכוננו היטב לאפשרות של מלחמה.

הרציף נראה מונח למדי. קשה להאמין שהמקום שקק פעילות צבאית לפני שבועות ספורים בלבד. מסילת הברזל שלאורך הרציף נראית כאילו הקרונות האחרונים שעברו כאן, היו קרונות הצבא הבריטי. כך גם סירות הדיג והפחיות המקום נראה יותר כנמל דיגים מאשר נמל צבאי. אבל עד לכיבוש המקום בידי כוחות צה"ל היו כאן חצי תריסר ספינות מלחמה בגדלים שונים — ביניהם שתי ספינות מן הדגם המ"שוכלל דה-קסטרו — וכמה סירות קטנות.

מרחוק, צפונה מן הנמל, נראות צלליות העיר סואץ כשבה בולטים מגדלי הזיקוק. אריה גרציג — איש מילואים שתפס טרמפ עם ה"דבור" אל אחת מנקודות התצפית שבסביבה — עומד על הגשר ומתכונן סביבו בהשתאות: "איזה נוף משגע", הוא פולט התרשמותו בצורות. "הייתי נשאר כאן בכיף". מה לא פחות רגוע מאשר בשארם א-שייך. אפילו פסטורלי.

זוהי ה"דבור" מונה מספר קטן יחסית של אנשים. כדי להפיק את היעילות המירבית בתנאי קרב מוכשרים אנשי הצוות הכשרה רב-תכליתית כך קורה שהתותחן המצטיין מגלה את הכוחות גם בטיגון ציפסים במטבח המשוכלל, והתגאי ייאלץ מדי פעם להפשיל שרולים ולנקות את אסלת השידותים. החבריה אינם מתלוננים על התנאים, והזר בית-מלח צף, הם אומרים. המטבח הזעיר מצויד במקרר השמלי ובכיריים של גז. בתאי הצוות מתקנת מערכת מיוג אוויר. מתכנני האמריקניים של הספינה מודעי נוחיות-הפרט דאגו גם להדרי שירותים ובהם מקלחת חמה. בכל מקום שבו עוגן ה"דבור", מתפתחת עד מהרה עליית לרגל של חיילים הבאים לשטוף את גופם במימי המקלחת של ה"דבור".

אבל גם אם התנאים הפיסיים הם מעולים, אין הצוות משוחרר מבעיות מורליות. קבוצה קטנה זו של אנשים שהיה על סיפון הספינה במשך שעות ארוכות כשעיסוקה העיקרי הוא שמירה על כוננות גבוהה. כאשר שומרים על דרגת כוננות זו לאורך ימים, נוצר מיטען של מתח שאותו קשה לפעמים. לה"פג במשחק שש-בש, או בספל קפה. נוצרים מתחים חברתיים. החבריה אינם מגיעים ל"דבור" מיקשה אחת. ולא הכל יודעים איך להיות עם הזולת. זה מבחנם של המפקדים.

בעוד אשר ציי העולם יודעים כמקומות שבהם שוררת דרגה גבוהה ביותר של משמעת צבאית התקפטן הוא שני רק לאלהים — ב"דבורים" שוררת אווירה כמעט קומנדית. הסקיפר הוא אמנם האיש המחלק את הפקודות, אבל ברוב שהעניינים חורגים מעבר לנושאים המקצועיים, הסקיפר ויתר קציני הספינה הם חלק מן החבריה. כך ניתן לראות את אלי, סגן מפקד הספינה, מקלף תפוחי אדמה, בעוד אשר אתרוך החיילים יושב לידו על אותו שולחן שקוע בקריאת מערבון. החבריה רואים אותי כאן ברגעים האינטימיים ביותר שלי. מספר מפקד "דבור" יורם, כשאני אוכל, ישן ובכלל. כאן אי-אפשר לשמור על היררכיה של פיקוד, ואני גם לא מעוניין להשיג היררכיה כזו.

בסוף הסיוע תחזור אחת מספינות ה"דבורים" אל נמל האם למנוחת לילה. כוח אחר של "דבורים" יישאר באיזור, יקיים את הרציפות של המצור הימי. על הגשר ניצבים קצינים והגאי. מפקדי הספינות הם צוציקים, בקושי בני 22, אבל הם נראים קשוחים למדי. כמה מהם התנסו בהוויה הקשה לתפיסה של הדירה תזונה ונשינת אל תוך מעגני האויב. אני מצפה מהם למיטען רציני של ציניות. פרי העמידה היומיומית במאבק עם מימי המפרץ וסכנות האויב, אבל אני מופתע. מפקד "דבור" מנחם, מסוגל לצחוק כמו ילד מבריהות סוג דל"ת שמספר אחד המלחים, וכאשר הספינה משאירה מאחוריה את השמש השוקעת על אפריקה — הוא אומר בהתלהבות של נערה רומנטית, שהוא כל פעם מתרגש מתדש מן המחנות. וכעבור רגע, כאשר נשמעת צפירת האזעקה נוכח כלי שיט בלתי מוזהה בשטח הוא תופס את הפיקוד בשלוה הבלתי מובנת הזאת, עד שמתגלה שהמדובר באיוו ספינה נטושה, שהמצור הימי ממשך להיות יעיל ושאפשר לחזור ולצבט עם החבריה.

חג שמה

לחג האורים

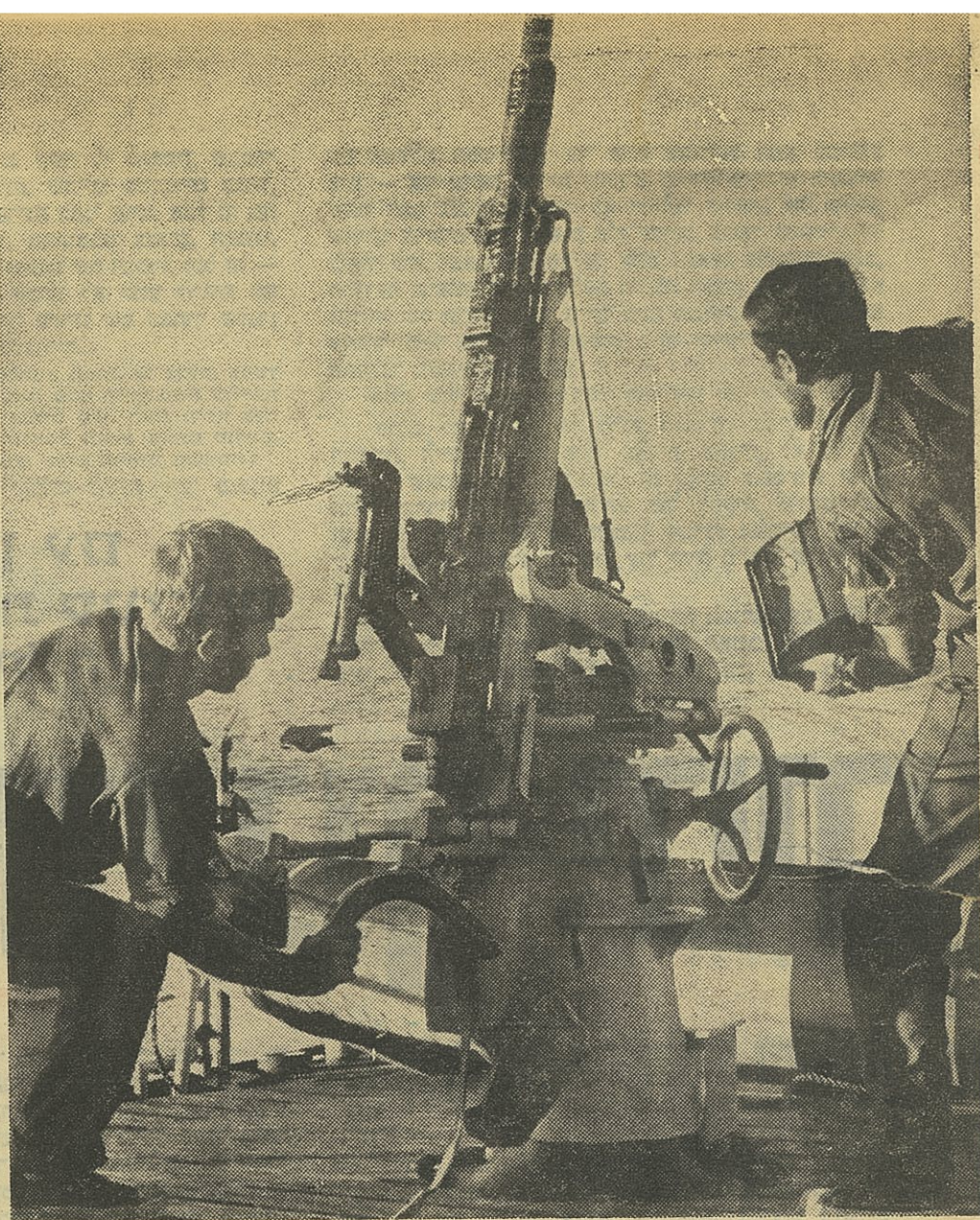
לקראת חנוכה (20 עד 27 בדצמבר 1973), לבחירתכם בחנויות שקם

- * מבוחר מתנות לכל בני המשפחה - חנוכיות, מוצרי נוי, סביבונים, משחקים, ספרים, תקליטים, תמרוקים, ממתקים, משקאות חריפים, סלי תשורה וחבילות מזון לחיילים.
- * סופגניות טריות - ישר ממגדניית שקם (ניתן להזמין בכמויות גדולות).
- * תעודות שי של שקם בערכים כספיים שונים.

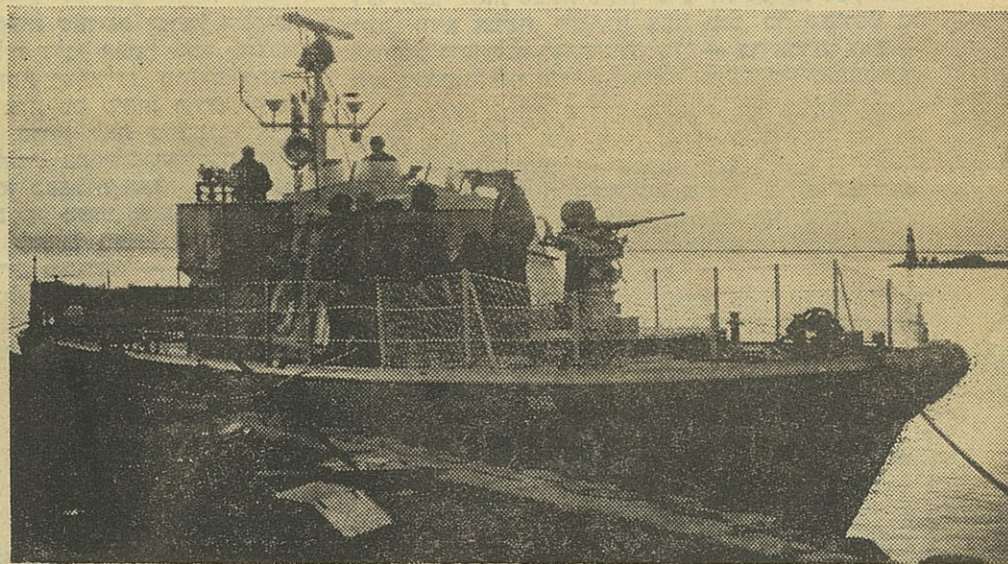

כל מרקי תלמה בהזולה מיוחדת בנוסף להנחה בת 12,5% בבולים בתוקף מ- 9 בדצמבר 1973

**חבצע מרקי
תלמה
בשקם**

תירגול מהיר בהכנת תותח הנייב לירי מיידי הימאים מדהימים במהירותם.

בתום ההפלגה מתקבצים על הסיפון עייפים ומלוחים מזיעה וממייים בעמדת התקשרות בתוך המעגן החרטום מופנה החוצה - לפיטרול נוסף.

עקב, אנחנו נמצאים במצב של הפסקת אש ואחרי מלחמה, שהעלתה אתכם לכוורות; עכשיו אתם ממשיכים לעבוד באינטנסיביות במשימות של בטחון שוטף. איך היתה עבורך החזרה לעבודה של שיגרה, למשימות הרגילות, לאחר שתמוה-קרבות?

האמת היא, שהימים הראשונים אחרי המלחמה היו ימים של הרגשה מוזרה במקצת. אני מצאתי את עצמי נה, אבל לא מסוגל כמעט לחזור לפעילות השיגרתית שלי, שלפני המלחמה; פעילות, המחייבת לשבת, לעבוד על תכניות אימונים, לברוק נהיגים, לעבוד על נתונים וכדומה. זה לא בא לי בקלות. בסוף הבאתי את עצמי לפעילות השיגרה — אבל די בכוח, די קשה היום אני חושב, שגם אני וגם חברי, כבר נכנסנו חזרה לתלם; שוב אנחנו יושבים ועוברים על הניירת ועוסקים בכל הדברים השיגרתיים, שעסקנו בהם גם לפני המלחמה, — מבעיות של חייל שאבא שלו תולה, ועד להקצבות תח-מושט למיטוחים ולתכנון אימונים וכל הדברים האחרים. היום, אני חושב, כבר כמעט קשה לתוש — קשה

להיפגע בקרב כזה הם גדולים. קשה לי להאמין, שבמני-טליות שלנו היינו מגיעים לזה, שהיינו מסתגרים בנמל, ולא יוצאים להגן על חופי המדינה בפני אויב אבל זה מה שראינו שם. נכנסנו לאבוקיר, הסתובבנו בפנים הפגז, טיבענו ספינות תצפית שלהם, שעגנו שם ושפרו, וכל זה — כאילו לא היה איכפת להם, אפילו לא יצאו לראות מה גורלם של אנשי הספינות. זהו עשינו שם כבתוך שלנו; ואיפה? ממש סמוך לנמל אלכסנדריה...

אמרת, שהייתם מוכנים למלחמה הזאת. עד עכשיו, במשך המלחמות הקודמות, היה חיל הים שלנו תמיד נחות מחילות הים של האויב, מבחינת רמת הכלים שלו. האם היתה לכם באמת תחושה, כאשר יצאתם למלחמה הזאת, שאתם מוכנים, מן הבחינה של רמת הכלים ותורת הקרב ושיטות הלחימה? אני לא חושב, שהיינו יכולים להיות יותר מוכנים

ראיון עם נפקד יחידת סטי"לים של חיל הים

עם הפעלת הסטילים, כי שגם מבחינת רמת הכינות בים — אני חושב שהיינו מוכנים במידה פירבית בתנאים שהיו לפני המלחמה. אני לא יכול להשיב על פשוט, שהיינו צריכים עוד לעשות ולא עשינו. כאשר יצאו ביום כיפור לים, יצאתי עם ספינה, שלא נתפסה בהפתעה אב, התודעה הראשונה על העלאת טוננות תפסה אותנו באמצע תחקיר של תרגיל, שבו היינו ביום המיוש, ושכמעט מורנו מאחורי מאד בלילה; למעשה, ביום שישי בבוקר. מיד התחלנו בהכנות רציניות.

אתה יכול לשהור את התחושות שלך מאותו יום כיפור? כולנו לא האמנו, עד לרגע האחרון. עשינו את כל ההכנות היינו מוכנים, אבל נפשית בפנים, לא כל כך האמנו, שאמנם תהיה מלחמה גם כאשר הספינות יצאו אחרי-הצהריים, לקרב בסוריה, מל לטקיה ולהגנה על חופי המדינה, גם אז עוד חשבנו שברגע האחרון, למרות שאנו יוצאים לביצוע משימה, עוד יהיה מישהו שיגיד לנו בקשר: אל תעשו.

עברו עוד כמה שעות, עד שהיתה הפגישה עם הסטי"ל בסוריה, והכניסה של כלי שיט של האויב לכיוון צפון סיני, נרץ אז התחלנו להרגיש שזהו זה; וזהו מלחמה

"יש ללה קדווי גוף ימים"

להאמין בכלל — שהקרבות הם כל כך קרוב מאחורינו. זה נמצא בתודעתך, זה דבר שהייתי אותו, שאני זוכר אותו היטב, אבל נדמה, שזה קרה לפני הרבה הרבה שנים.

מה, באמת, אתם עושים היום? קודם-כל אנחנו ממשיכים לקיים את הייעוד שלנו, שהוא הבטחת מימי המדינה חופיות דבר שני — אנחנו משתדלים להבטיח, עד כמה שאפשר, את חופש השיט שלנו בים. זאת — עלי-די קיום נוכחות מתמדת בים, על מנת למנוע כל מחשבה וכל ניסיון מצד צי כלשהו, להתנכל לאחת מאגיות הסתר שלנו, השטות בים.

נוסף לכך, אנחנו משתדלים ללמוד, להפיק את הלקחים ולהסיק את המסקנות מהמלחמה שזה עתה עברנו. אנחנו בודקים אם שינוי, כמה שינוי; אם פעלנו נכון; שוקלים מהם הסיכונים, שאמנם המלחמה הבאה תישא את אותה צורת הלאור כל זה — אך עלינו להבין את עצמנו למלחמה הבאה אמנם, אני אישית מקווה שלא תהיה עוד מלחמה, אבל אם תהיה — שתמצא אותנו שוב מוכנים, כפי שהמלחמה הנוכחית מצאה אותנו.

האם מעמדו של חיל הים הישראלי בוגרת המורח התיכון השתנה במלחמה הזאת?

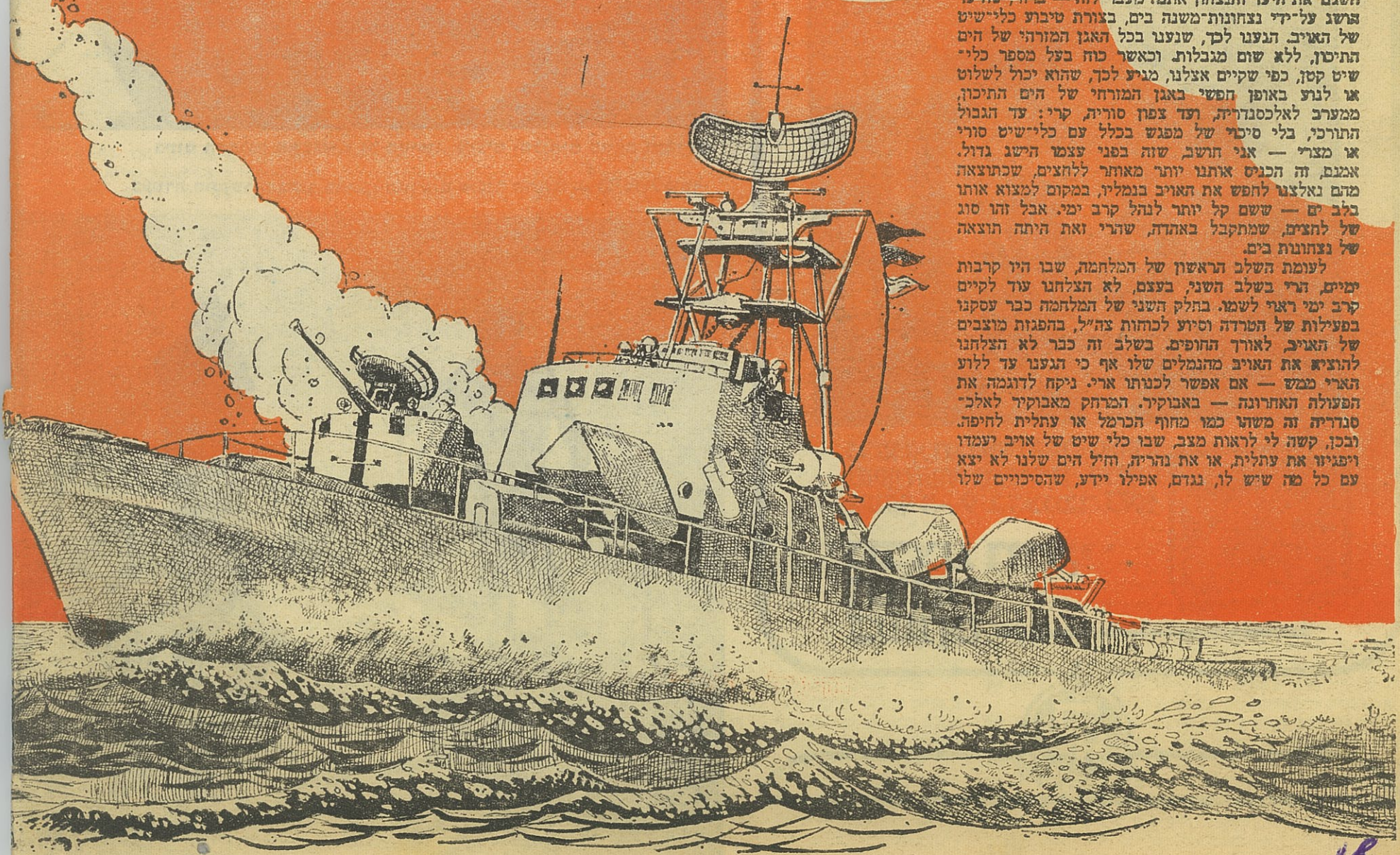
אם הייעוד שלנו הוא כפי שהוגדר בזמנו, בראש ורא-שונה הבטחת חופי מדינת ישראל, הרי שמבחינה זו, לפחות השגנו את היעד הנצחון אתנו. מעבר לזה — ברור, שהיעד ארושג עלי-די נצחונות-משנה בים, בצורת טיבוע כלי-שיט של האויב, תגענו לכך, שנענו בכל האגן המזרחי של הים התיכון, ללא שום מגבלות, וכאשר כזה בעל מספר כלי-שיט קטן, כפי שקיים אצלנו, מגיע לכך, שהוא יכול לשלוט או לנוע באופן הפסי באגן המזרחי של הים התיכון, ממערב לאלכסנדריה, ועד צפון סוריה, קרי: עד הגבול התורכי, בלי סיכוי של מפגש בכלל עם כלי-שיט סורי או מצרי — אני חושב, שזה בפני עצמו הישג גדול. אמנם, זה הכניס אותנו יותר מאחור ללחצים, שכתוצאה מהם נאלצנו לחפש את האויב בנמליו, במקום למצוא אותו בלב ים — ששם קל יותר לנהל קרב ימי. אבל זהו סוג של לחצים, שמתקבל באהדה, שהרי זאת היתה תוצאה של נצחונות בים.

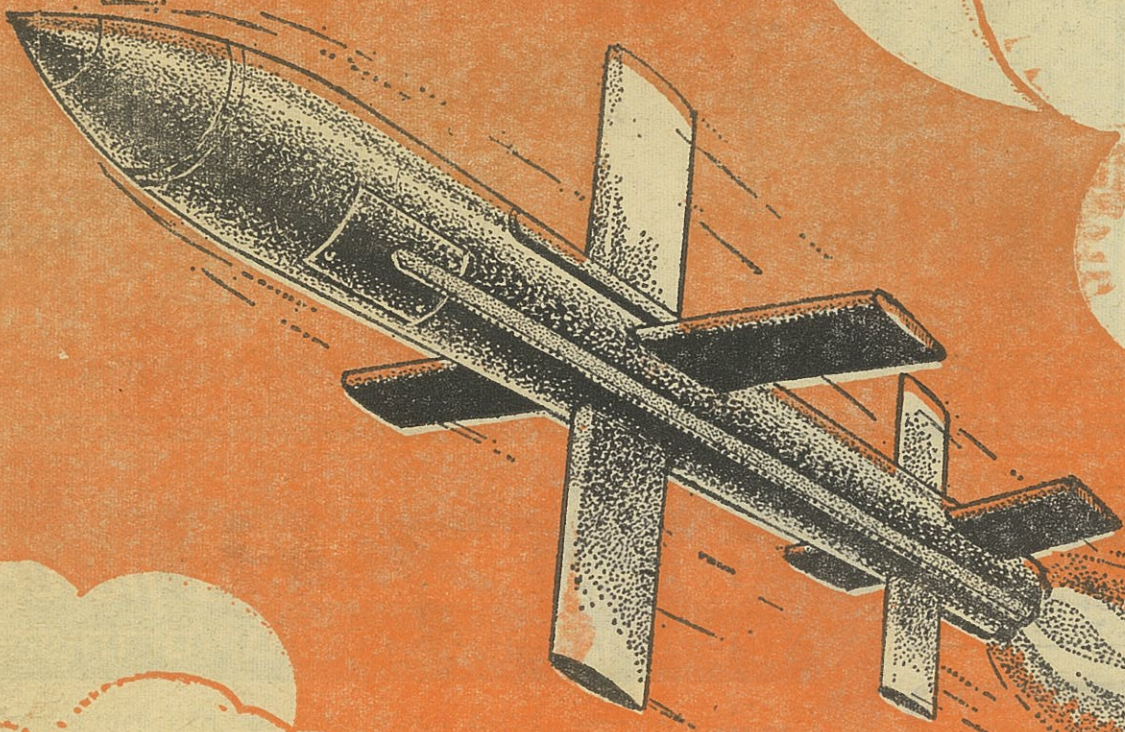
לעומת השלב הראשון של המלחמה, שבו היו קרבות ימים, הרי בשלב השני, בעצם, לא הצלחנו עוד לקיים קרב ימי ראוי לשמו. בחלק השני של המלחמה כבר עסקנו בפעילות של הטרדה וסיוע לכוחות צה"ל, בהפגזות מוצבים של האויב, לאורך החופים. בשלב זה כבר לא הצלחנו להוציא את האויב מהנמלים שלו אף כי תגענו עד ללוע הארי ממש — אם אפשר לכנותו ארי. ניקח לדוגמה את הפעולה האחרונה — באבוקיר, המרחק מאבוקיר לאלכס-סנדריה זה משהו כמו מחוץ הכרמל או עתלית לחיפה. ובכן, קשה לי לראות מצב, שבו כלי שיט של אויב יעמדו ויפגינו את עתלית, או את נהריה, חיל הים שלנו לא יצא עם כל מה שישי לו, נגדם, אפילו ידע, שהסיכויים שלו

באוויר, בים, ביבשה. אחרי הקרב של לטקיה, כמובן שהדברים נראו יותר מעשיים; כבר ידענו מה זה שיונים עליד טילים, ומה זה כאשר אתה יורה טילים על מט-רות היות.

ספינה, שאני פיקדתי עליה עד שבוע לפני המלחמה היתה הראשונה שטיבעה כלי-שיט אויב במלחמה זו. אני לא יודע אם זו היתה נבואה — כאשר נפרדתי מהצוות, בעת שהעברתי את הפיקוד למפקדם החדש, אמרתי להם: דעו לכם, שזאת ספינה טובה, שיש לה מערכת נשק מצור-ייגת, והיא אמינה, ויש לה צוות טוב, כך שבידכם כל הנתונים ודעו לכם, שההרגשה שלי — כך אמרתי להם — היא שהספינה הזו תהיה הראשונה שתורה טילים במלחמה, או לא ידעתי, שתהיה מלחמה, לא העליתי בקצה דעתי, כמו שאף אחד אחר לא חשב, שתהיה מלחמה. סתם — אתה יודע — אמרתי להם: יש לי הרגשה, שהספינה הזו תהיה הראשונה שתורה טילים במלחמה, ובסיכומי של דבר כך היתה. הספינה הזו ירתה טילים במלחמה, חטפה עליה הרבה טילים, יצאה בשלום מכולם; והיא היתה וגשאררה ספינה טובה.

יש, באמת, בחיל הים, מין חזקנות כזאת של המפקד עם הספינה; בדרך כלל בחוראות, בתרגילים ובקשר מתמיד, למען שה, מזהים את הספינה עם המפקד. נכון?

יצר מות- כל מפקד, גם לאור שהוא עובד את הספינה שלו, נשאר קשור אליה קשרים אמיצים מאוד. הסטיל הראשון שפיקודו עלי, היה זה שגם הבאתי משרבורג; הייתי מפקד שלו במשך שנה וחצי. התקדמתי בדרגה, עזבתי את הספינה, עברתי למקום אחר — הרבה מאוד זמן אחר-כך, עוד נשארתי קשור לספינה הזו. ועד היום, עד לפני זמן קצר, עדיין מצאתי עניין בביקורים בספינה, אהבתי לשבת ולהסתכל על הבר בספינה, שם הרוטים שמות המפקדים. שמי מופיע שם הראשון בשורה. תמיד עניין אותי מה קורה עם הספינה, איך היא מתקדמת, איך הצוות שלה וכד'. אני חושב, שהקשר שבין מפקד ימי לספינה שלו הוא קשר עז, הרבה מעבר למה שאני עצמי למשל, הייתי חש, כמפקד ביוחידת תוף. עם יחידה בהוף איך לא את ההרגשה של השותפות הזו, שיש לך בספינה; בה יוצא אתה לים, במזג אוויר טוב או במזג אוויר רע; ביום, בלילה, עייף, ער, בכל התנאים. אתה כל הזמן עם הצוות, הצוות רואה אותך כלי הדרך, ואתה רואה אותם. אתה יודע בדיוק מה הם, והם יודעים בדיוק מה אתה. אתה לא יכול להסתיר שום דבר, ויש לך הרגשה שותפות מלאה. בספינה, עם כל אנשי הצוות, הי-לכס שעות קשות במלחמה הזאת?

הקשה ביותר, אולי, הוא המרחק שלפני הקרב, השלב של היחידות. אני מדבר על שעות קשות מבחינה נפשית, לא קשות פיזית. אתה יוצא ואינך יודע — הפגוש אויב, לא תפגוש אויב, מה תקבל — הפגוש תוף, טילים, אילו

זאת יוסף שילה ילד הווינגמן

באלטים, הוא פונה ומנסה, במיטב מהירותו להגיע בתורה לאלכסנדריה.

עכשיו זה הופך לקרב רדיפת ספינות שלנו רצות פטר; הוא רץ פחות מהר. כך, שבעצם זה דמה יותר לצליפה בשדה מטווחים מאשר לקרב. זאת אומרת, מאותו שלב, שבו הם גמרו לירות את הטילים והתחילו לרוץ הביתה, לא נותר לנו אלא לרוץ אחריהם, לסגור טווח לאט-לאט, לסמן בדיוק על איזה מטרה כל אחד הולך לירות את הטיל לכוון בדיוק, לעשות את כל מה שצריך לעשות, בלי למרר.

כך יש לנו את היתרון, שלעומת הירי שלהם, שנעשה בחיפזון, בטווחים גדולים, אנחנו רואים אותם היטב, אנחנו נמצאים קרוב; בבאלטים רצנו אחריהם הרבה זמן, בחרנו לעצמנו כל אחד, עשינו חלוקת מטרות כמו שצריך, בין הספינות וקבענו מי יורה על מי רק בנס הצליחה, אחת מארבע הספינות שלהם להזרז חזרה לאלכסנדריה, כדי לספר, כנראה, את הסיפור. כל שאר השלוש חטפו טילים שלנו, התפוצצו וטבעו. אני חושב, שקצה של אחת מהן גראה עד היום ליד באלטים. היא תקועה על שרטון. זאת, אגב, הייתה ספינה שלא הבנו למה היא לא טובעת. היא חטפה טיל וירר עליה בתותחים, ועשו לה את כל מה שאפשר לעשות כדי שתטבע, היא לא טבעה. עד שבסוף אחד מהמפקדים שלנו בדיק את עומק המים במפה וראה שאותה ספינה כבר לא יכולה לטבע. היא כבר יושבת על הקרקע.

אמרת, שאתה כבר עשירי שנה על הים ומירוש הדבר — עשירי שנה, שהבעל האבא לא נמצא כמעט בבית. איך המשך פחה מסתדרת עם זה?

אין ספק, שקשה לילדים וקשה לאשה. עם כל ההבנה שמגלים לצרכים הבטחוניים של מדינת ישראל, ועם כל זה, שכל אחד מהילדים שלי יודע לדקלם בעליפה כמה זה חשוב שאבא יפליג ואבא ישמור ואבא יעשה — אין ספק שקשה לילדים להיות פרקי זמן ממושכים ללא האבא. והאמת היא, שאני משתדל מאוד — איך לומר זאת — לפצות... לא. אתה לא מסוגל לפצות ילדים על פרק הזמן שאתה אינך בהבתם; אבל כאשר אני בבית, אני בפירוש משקיע את כל הזמן שלי למען הילדים, החביב, או לאשתי בפירוש: בשעות הפנאי, בשעות שאינני בעבודה, בצבא, איני מרשה לעצמי לקיים איזה שהוא תחביב, או לעסוק באיזה שהוא נושא פרטי, מתוך הידיעה הברורה, שאסור לי לגזול עוד זמן לעצמי מהמשפחה שלי. אני לא מרגיש את עצמי מקופח מזה, תלילה והס. יש לי המון סיפוק מהצבא; ויש לי המון סיפוק מהמשפחה שלי. אני נהנה מאד להיות עם המשפחה שלי; טוב לי איתם, כך שלא חסר לי תחביב. בעבר למשל, היה לי תחביב רציני מאוד — דיג תתימימי. היום אני לא עוסק בדיג תתימימי, אבל זה גם לא חסר לי. אני משקיע את כל המרץ שלי במשפחה ובצבא, או בצבא ובמשפחה. בפיי רוש — אני בא הביתה, יושב עם הילדים, בודק את השעורים שלהם, מסתכל מה הם עשו; ואני מתעניין לשמוע מה קורה במשק, איך האשה, רץ לתינוק, רץ לכולם. אשתי, יהודית, צחקה עלי: באמצע המלחמה באתי ושאלתי אותה אם הילדים הכיניו שעורים בתנ"ך. ידעתי שהיו להם שעורים בתנ"ך. היא אמרה לי: תגיד לי, אתה השתגעתי, באמצע המלחמה זה מה שמעניין אותך — אם עשו שעורים בתנ"ך, או לא עשו שעורים בתנ"ך? אמרתי לה: תשמעי, מלחמה או לא מלחמה — שעורים צריך לעשות.

ואת גם הייב לתת את ההרגשה לילדים, כי יש עוד דברים נורמליים בעולם, הוף מהמלחמה.

זה מפהרד. מי שאומר, כי לא פחד בפעם הראשונה שראה מולו טיל, בדמה לי שהוא מגויס. כשראיתי את הטיל בפעם הראשונה, התרשמתי מעוצמת האור שהוא מפיק, ראיתי אותו רץ אלינו, וכאשר ראיתי שהוא לא פוגע, או הוצאתי הרבה אויר בבת-אחת מתוכי, אנתה רווחה גדולה — וכמובן שבפעמים אחרי זה, יכולת לראות תגובה דומה אצל כל אנשי הצוות. אבל בין הפעם הראשונה, שאנשים היו תחת טילים ובין ההתקפה השנייה שהם היו תחתיה, יכולת לראות שינוי די קיצוני בהתנהגות של הצוות, ובתפוצול הספינה תחת אש. אנשים התבגרו, רכשו נסיון; כבר לא התרגשו מכל טיל; הם כבר ידעו להגיד במדויק אם הטיל הזה הולך עלינו, או שהוא הולך על ספינה שניה; האם הוא מחטיא אותנו וכמה הוא מחטיא אותנו וכדומה.

כמובן, שכל הטילים החטיאו, כך שהבעיה הייתה רק לשמוע את ההערכות של מרחק ההתטאות. אם בפעם הראשונה כל אחד היה מוכן להשבע, שכל הטילים הלכו על הספינה שלו, אז בפעמים האחרות התחלנו לקבל הגדרות יותר מדויקות.

אנשים שמפליגים בים רואים יופי רב בכלי שיט. האם נב בסטיל יש יופי כזה של כלי שיט, למרות שהוא כלי משחית במהותו?

אנחנו התפעלנו מהסטילים מהתחלה. התפעלנו מהם עוד לפני שקיבלו את מערכת הנשק הראשונה; לפני שהתקנו עליהם את הטילים הראשונים. התפעלנו מהסטיל קודם-כל כספינה, כי זו ספינה יפה, יש לה קווי גוף יפים מאוד; ולראות סטיל מפליג בים — לכל מי שיש לו עין ימית, זה מחזה מרשים. כל מי שיש לו משיכה לכלי שיט ימי, אוהב לראות את זה, אוהב להפליג על זה.

אני מ-1953 בים — עשרים שנה היום — הפלגתי כמעט על הכל. הייתי מפקד סטיל, חזרתי היום לפלוגת סטילים, ועד היום, כאשר אני יוצא לים עם הספינות, אני נהנה מדי פעם מחדש. אני לא מפסיק להתפעל כאשר אני רואה ספינה שטה במהירות בים, וביתר כאשר הספינה השנייה עליה — כי כאשר אתה נמצא על הספינה עצמת, אתה לא רואה את קווי הגוף שלה כל כך יפה, אבל כאשר אתה רואה את הספינה השנייה לידך, זה כבר מיבנה סירות, השט במהירות, מבצע מסדרים, תירגולים וכדומה. אתה יודע מה? — עד היום אני נהנה להסתכל על ספינה השטה בים — ואינני משתעמם.

אולי תדגים איך נראה קרב טילים, בעזרת אחד מהקרבות שבהם השתתפת במלחמה הזאת?

בקרב באלטים, לזוגמה, יצאו כמה ספינות, אומ"א מאלכסנדריה. הספינות האלו גילו אותנו ואנחנו גילינו אותן בטווח גדול, יחסית. באותו יום היו תנאי גילוי טובים מאוד במכ"ם. ברגע שגילו אותנו, ירו עלינו טילים מטוח גדול, כאשר אנחנו היינו באותו זמן בהסתערות לעברם. אנחנו מסתערים, במיצערת פתוחה עד הסוף, ומוציאים מהמנוע של הספינה את כל מה שהוא מסוגל לתת. ובוה אנחנו יותר טובים מהם. זאת אומרת, מהירות הספינה שלנו רבה יותר משלהם. אתה רץ בארבעים קשר ויותר, לעבר האויב, הוא — בינתיים — עושה כמיטב יכולתו כדי לירות עליך טילים. תוך זמן קצר הוא גומר לירות את הטילים שלו; ויה אותם בזוגות או ירה אותם ברבי-עיות, זה אינו משנה; אתה עושה כמיטב יכולתך כדי להתחמק מהטילים האלה, וכדי להפיל אותם באש נ"מ. בקיצור — אתה עושה את כל מה שאפשר לעשות, כדי שהטילים האלה לא יפגעו בך, וממשיך לרוץ קדימה.

בשלב הזה האויב מחליט, שאין לו יותר מה לעשות בים. ירה את הטילים, פגע — פגע; לא פגע — לא פגע. בזה הוא יוצא את התפקיד, ואז, כמו שהיה בקרב

טילים; כן יפגע, לא יפגע; האם גם הפעם המול ישחק לך כפי שהיה עד כה. אלה הם הדברים הקשים שקיימים עד לקרב עצמו; כי ברגע שנכנסים לקרב, אתה כבר מתחיל לעבוד אוטומטית, כמו שהתאמנת.

קיים גם הבדל מסוים בין קשיים של מפקד בים לבין קשיים של מפקד במקום אחר. ההבדל מתבטא בכך, שבין היתר אתה נמצא כל הזמן בזירת לחימה. זאת אומרת, אין לך בים את הנוחיות — אם אפשר לכנות זאת כך — של הימצאות בקו להימה בחזית יבשתית. שם — אם אתה נוסף, או תופס מכונית ונוסע איזה 30 ק"מ לאחור — תגעת למקום שהוא יחסית, בטוח. בים זה לא כך. אתה יכול לסוים קרב על-ידי אלכסנדריה, ולהיות בדרגת לחימה — ולאורך כל הדרך, של כמעט 400 ק"מ אתה לא יכול להרשות לעצמך להרפות מהמתח, אף לרגע אחד, ואתה לא יכול להקטין את העירובות שלך במאומה. אתה הייב להיות עירני עד לרגע, שבו גמרת לקשור את הספינה שלך בנמל. כי אתה עלול לפגוש מטוסים וצוללות, וסטילים, ומשחתות, — ואתה הייב להיות מוכן לתת את התשובה בכל רגע.

אתה זוכר את הפעם הראשונה, שראית טיל אויב עט עליך?

אז, עוד איך אני זוכר. אני אגיד לך — כאשר אתה רואה את ה"עסק" הזה, רץ" אליך, או קודם כל בדמה לך שעוברות שנים, עד שמתברר לך שהוא לא פוגע בך. בדמה לך, שהספקת לעשות את כל הדברים שבעולם, ויש לזכור, שהטיל הזה, בכל אופן, טס במהירות של 600 קשר. הוא לא טס לאט. הוא תת-קולי, אבל הוא טס במהירות של 600 קשר.

